

SLOVENSKÝ NÁRODNÝ KATECHIZMUS

1. Kedy prišli naši predkovia do Európy?

Odpoveď: Na začiatku Mladšej kamennej doby. Dokazuje to aj najmodernejšia vedecká metóda DNA. Okrem toho sú to aj grécki a latinskí spisovatelia, ktorí už pred Kristom uvádzajú medzi kmeňmi v Európe aj Slovanov pod menom – Vindi, Vinidi, Váni, Venéti. A po nich to urobili listami Ján VIII. a Ján X. a Veľkomoravské legendy.

2. Mali naši predkovia aj písmo ako starodávne národy?

Odpoveď: Mali, a to **obrázkové** (črty) a **klinové** (rezy do dreva, do kovu a hliny). Dôkazy nám zanechal moravský Konštantínov učeník **Chrabrý**.

3. Používali aj iné písmo?

Odpoveď: Hej! Keď prišli do kontaktu s Grékmi, všetko si zapisovali gréckymi písmenami (obchod, dane, náboženstvo). V oblasti Rímskej ríše to robili latinskými písmenami. Napísal to pre potomkov mních **Chrabrý**. A to bolo pred Kristom aj po Kristovi!

4. Čo vieme o našich predkoch v Medenej a Bronzovej dobe?

Odpoveď: To, čo nám mních Chrabrý zanechal. Pre čulý obchod s kovovým tovarom všetko zaznačovali na bukové doštičky zárezmi (prastaré rováše). Išlo nielen o text, ale aj o počítanie (kusy, cena).

5. Čo vieme o Železnej dobe?

Odpoveď: To isté, čo o obchode v Medenej a Bronzovej dobe. Železo a ocel znamenali preveľký obrat v civilizácii.

6. Čo píšú o našich predkoch antickí spisovatelia?

Odpoveď: Popisujú ich ako vyzerajú. Tvrdia, že sú z nich udatní bojovníci. Nemajú vládcov, ale si demokraticky na schôdzach riešia problémy. Navyše vymedzujú im priestor v Európe: Od Baltického mora po Stredozemné more. Od západu určujú čiaru: Od ústia Labe smerom na Regensburg, Linz a Terst.

7. Kedy Rimania s vojskom obsadili naše Zadunajsko?

Odpoveď: Bolo to okolo 15 rokov pred Kristom. Šľachta (družiny) ušli pred nimi za Dunaj na staré Slovensko. Sedliakov si Rimania po 15 rokoch zdanili po svojom. Začali odvody do armády.

8. Akú odozvu to malo na starom Slovensku?

Odpoveď: Časté vojny v Zadunajsku, keď Rimania boli vojnami zamestnaní inde.

9. Kedy Rimania nám dali prvého kráľa do Nitry?

Odpoveď: Stalo sa to roku 19, keď menovali **Vannia** za kráľa. Ten panoval do roku 51, keď ho vojensky vytlačili synovci: Sido a Italicus.

10. Aká udalosť poznačila Vanniovo kráľovstvo?

Odpoveď: Veľmi významná. Do Nitry prišli v dohode s kráľom prví dvaja misionári – **Syrus** a **Juventius**. Vyslal ich apoštol Peter z Ríma. Ich mená objavil v starých spisoch Prof Štefan Šmálik a Juraj Papánek (Historia Gentis Slavae).

11. Darilo sa aj ďalším misionárom?

Odpoveď: Hej! Boli úspešní, lebo ovládali našu reč. Iste pochádzali zo slovanského Ilyrika (z juhozápadného Balkánu). Používali na bohoslužby drevené chrámy. Zachovávali staré pohanské sviatky s kresťanským obsahom: **Kračún (Vianoce)**, **Hromnice (Očisťovanie Panny Márie)**, **Rusadlá (Turíce, Zoslanie Svätého Ducha)** a iné. Zaviedli **bohoslužbu, oltár, kadidlo, krst a meno Ježúš (Ježiš)**. Prvá terminológia pochádzala zo severnej Itálie. Obrad mali grécky, lebo taký Cirkev používala v Ríme.

12. Zachoval sa nám záznam o starom Slovensku?

Odpoveď: Hej! Zachytil nám to rímsky spisovateľ Tacitus k roku 70. Je to presné vymedzenie našej domoviny: „**Ab Maro usque ad Patissum**“ („Od Moravy až po Tisu“). Za Tisou bola krajina **Dácia**, protirímsky zameraná.

13. Ako pokračovala romanizácia našich predkov?

Odpoveď: Veľmi rýchlo, lebo išlo na tie časy o modernú rímsku civilizáciu. Fungoval obchod a Nitra z času na čas poskytovala Rímu za žold **ľahkú jazdu**. Prvý kontigent – 1000 jazdcov dostal rímske pomenovanie **Prima Ala Quadorum** (Eskadróna). Po nej nasledovali po mierových rokovaní ďalšie – už tisíce, a to nielen z Nitry, ale aj od predkov Srbov a Chorvátov. Rimania ich sústredili do centrálného tábora nad Alexandriou v Egypte. Pomenovali ho po svojom kráľovskom meste – **Nitria**. (Vykopávky si bol pozrieť aj Prof Michal Lacko SJ z Ríma roku 1947.)

14. Čím sa zapísalo 2. storočie v pamäti našich predkov?

Odpoveď: Viacerými udalosťami. Po prvýkrát všetky kmene sa zjednotili pod spoločným menom – **Sloveni**. Ptolemius to zaznačil v ich jazyku: **Slovenoi**. To je doklad o zjednotení Slovenov na strednom Dunaji aj o zániku kmeňov v kráľovstve. Podľa všetkého začali fungovať menovaní **župani**. Grécki i latinskí

spisovatelia prestali používať termín **barbar** (cudzinec). Druhou udalosťou bolo pomenovanie krajov za Dunajom **Germánia (Germáni)**. Vyplývalo to z rímskej taktiky: zblížiť sa už s nebarbarmi vzhľadom na priateľské styky, menovanie kráľov do Nitry a veľké kontingenty jazdcov do rímskej armády, ktorí po skončení služby sa vracali domov a boli známi rímskeho spôsobu života. Tacitus zaviedol termín na tie kmene – **Germáni** (blízki, priateľskí, federační). Vôbec neišlo o **Teutónov** alebo **Alemanov** z nemeckých krajov. A Ptolemaios napísal o slovenských kmeňoch za Karpatami a Sudetami smerom na sever a východ knihu **Veľká Germánia** (okolo 54 slovanských kmeňov).

Kresťanstvo tu na Slovensku bolo upevnené a Tertulían – apologeta viery – o ňom píše, že je také isté ako v Ríme, v Hispánii, v Afrike, v Alexandrii, v Antiochii a Jeruzaleme (**Liber contra Iudeos**, 7. kapitola).

15. Čím je známa 2. polovica 2. storočia?

Odpoveď: Markomanskými vojnami proti Rimanom v Zadunajsku, ktoré zasiahli aj staré Slovensko. Naši predkovia sa úporne bránili. Lákali rímskych vojakov do dolín, ktoré zasekali stromami, a tak ničili okupačnú armádu. Napriek tomu Rimania obsadili staré Slovensko až po Košice a Tisu. Mali tu vyše 60 zemno-drevených táborov a kastelov so všetkým rímskym pohodlím. V tej armáde cisár Marcus Aurélius na radu poradcov zriadil v légiách aj **kresťanské pluky** so svojimi kňazmi. Pri jednom obkľúčení rímskej légie v doline, naši predkovia im odrazili potok iným smerom a nastal po niekoľkých hodinách smäd u vojakov aj koní. Vtedy v poradí, až ako siedmy, začal sa modliť kresťanský pluk so svojimi kňazmi a privolal obláčik, potom oblaky a búrku s lejákom. Stalo sa to na starom Slovensku 17. júla 172. Túto udalosť od vojakov sa dozvedeli spisovatelia a uviedli to vo svojich dielach. V kasteloch konali kresťanskí vojaci so svojimi kňazmi bohoslužby a naši predkovia sa na nich zúčastňovali. Tak došlo k premenovaniu chrámu na **kostel**. A dediny, kde boli rímske kastely dostali pomenovanie – **Kostelany**. Podobne staré domáce pomenovania mesiacov vytlačili rímske názvy. Je to prastará história. Len naši predkovia mali kráľovstvo, a to v Nitre.

16. Aká udalosť poznačila 3. storočie?

Odpoveď: Na synodu do Ríma k pápežovi Kornelovi spoza dunajskej hranice prišli aj dvaja biskupi: jeden z Nitry (de Subura) a druhý z Jágru (de Agria). Tak nám to zapísal cirkevný historik **Paulus Orosius**.

Na Zobor doniesol ten biskup relikvie slávneho rímskeho mučeníka – sv. Hypolita.

17. Čím vyniklo 4. storočie?

Odpoveď: Zavedením **Milánskeho ediktu** o slobode kresťanov popri pohanoch. Zaviedol to cisár Konštantín Veľký roku 313. Kresťania v Rímskej ríši si konečne vydýchli. Tí, čo sa prv báli, že nevydržia mučenie, utekali po skupinách na sever a prechádzali tajne dunajskú hranicu. **Aj s nimi mohutnelo u nás kresťanstvo.** Potom sa privalili Huni.

Prvou udalosťou bolo, že cisár Konštantín Veľký z vďaky za vojenské víťazstvá postavil nad hrobom apoštola Petra novú baziliku. Ostatky apoštola Petra dal zavinúť do kráľovského plášťa. Ten hrob bol po roku 1950 objavený pod bazilikou a označený nápisom na kameni: „**En Petros**“ („Tu je Peter“). A z celého kresťanského sveta vtedy začali veľké púte do Baziliky svätého Petra a do Baziliky svätého Pavla za múrmi mesta Ríma. Všetky novinky z Ríma putovali do Cirkvi v Nitre.

Po vojnách roku 375 vyslanci z Nitry a Brigécia (Komárom) jednali s cisárom o mieri. Cisár bol neústupný, a tak jeden delegát vyzul čižmu a hodil ju proti cisárovi na pahorku s vojnovým pokrikom: „Morho! Morho!“ Zapísal nám to Marcelinus Appianus.

18. Čo znamenalo ariánstvo v Európe (5.-8. stor.)?

Odpoveď: Bol to bludársky smer v Cirkvi, ktorý hlásal kňaz Árius z Alexandrie. Tvrdil, že Kristus nie je božskou osobou len človek, ktorého Boh stvoril a prijal za svojho syna. Na Nicejskom koncile ho odsúdili a cisár ho poslal do vyhnanstva, do terajšieho mesta Vinkovce v severnom Chorvátsku. Tu si získal biskupov a začalo sa ariánstvo šíriť aj medzi Slovenmi v celom Podunajsku. V Podunajsku získalo na sile, lebo gótsky biskup Wulfila prešiel k ariánom. On preložil Bibliu do gótskeho jazyka, utvoril termín na spoločenstvo veriacich z gréčtiny – **Hé oikía Kyriaké** (Dom Pánov) ako **kirikón, kirikún**, a z toho dodnes je **kirche**. Sloveni čítali grécke písmeno „k“ ako „c“ a máme z toho **Cirkev**. Na chrám ariáni zaviedli termín **cerkev**. Namiesto kríža zaviedli na hrobch kresané stĺpiky a na cerkvách betlehemskú hviezdu. Vizigóti v Podunajsku to upevňovali aj vojensky.

19. Čím poznamenalo Slovenov 7.-8. storočie?

Odpoveď: Príchod Avarov (po Hunoch) do Podunajska a preveľký **útlak** našich predkov. Hunov bolo treba živiť, stavať pešiacku armádu, lebo oni boli jazdcami. Prišli bez žien ako praví nomádi a utiskovali ženy a dcéry našich predkov. Až vzbura druhej

a tretej generácie Poloavarov urobila ich nadvláde koniec. Naším predkom v boji proti Avarom pomohol franský kupec Samo. Naši si ho zvolili za kráľa do Nitry. Cisár Karol Veľký a jeho syn Pipin s pomocou slovenských kniežat urobili za Avarmi historickú **bodku** v dejinách Podunajska (791).

20. Čím sa vyznačovalo 9. storočie pre našich predkov?

Odpoveď: Príchod antiariánskych misionárov z Írska, z Nemecka, zo severnej Itálie (z Akviley) a z Dalmácie (bola pod vládou Grékou). Najsilnejšia bola „iz Nemiec“, lebo mala za sebou štátnu moc. Naši predkovia videli a poznali osud viacerých slovenských provincií, ktoré boli nakoniec „ponemčené“ (v terajšom Rakúsku a v Polabí na severe). Naši predkovia neplatili cisárovi dane, len na snemy do Nemecka nosili cisárovi naturálne dary.

Tak sa nový knieža Rastic na Morave rozhodol cirkevne osamostatniť a poslal do Ríma posolstvo, aby mu pápež poslal **biskupa** a učiteľa, ktorý by pripravil pre Moravské a Nitrianske kniežatstvo kádre na zriadenie **arcibiskupstva**. V Ríme muža znalého reči našich predkov nemali, a preto Rastislava nasmerovali do Carihradu k cisárovi Michalovi III. Tak k nám prišlo carihradské posolstvo na čele s Konštantínom a jeho bratom Metodom bezpečnou cestou poza Karpaty a Krakovsko (Jantárová východná cesta).

21. Kde ich prijal Rastislav?

Odpoveď: Vo svojom kniežacom meste – v Morave (Valy pri Mikulčiciach), kde bolo na ostrove 12 kostolov. Po privítaní a ubytovaní prejednali založenie Teologickej školy na výchovu dorastu pre staroslovenskú arcidiecézu pod právomocou Ríma. Potom odišli do školy v vzdialenom ukrytom kláštore, v horách pri dnešných **Osvätimanoch** („Na Klimentku“). Priniesli so sebou ostatky svätého Klimenta, rímskeho biskupa, z ukrajinského Chersonu. To bol ich ochranca na misii.

22. Kam po skončení štúdia odcestovali?

Odpoveď: Do večného mesta – do Ríma, lebo Bazilika svätého Klimenta už bola postavená a oni do nej niesli ostatky. Vedeli, že Morava patrí pod Rím. A Hadrián II. to jasne povedal: „**Oni vedeli, kam mali prísť.**“ Špekulácie o Carihrade sú mýtom.

23. Ako skončili jednanie v Ríme?

Odpoveď: Málo toho vieme, lebo pápežský archív z 9. storočia zhorel za vlády cisára Barbarossu. Konštantín bol menovaný za arcibiskupa pre Vyšnú Moravu. To zimné počasie spôsobilo Konštantínovi ťažkú chorobu. Vzdal sa funkcie. Preto vstúpil

ako Grék do gréckeho kláštora, prijal mníšske meno **Cyriľ** (Panáček) a tam umrel. Nakoniec Rím Morave vyhovel a menoval Metoda (Strachota) za arcibiskupa a pápežského legáta pre obidve Moravy – našu **Vyšnú** a **Nižnú** v Zátisí (v texte je duál, Prof Ján Stanislav).

24. Aké boli osudy „Metodovej“ cirkvi?

Odpoveď: Úspešné. Postavil Staroslovenské kráľovstvo na „nohy“ – vnútorne aj diplomaticky. Pápež prijal pod svoju ochranu Svätoplukovo kráľovstvo. Rímska delegácia tu vysvätila viacerých biskupov – včítane Gorazda. Rozruch narobil len nitriansky biskup Wiching – Nemec. Tak prišlo k prechodnému likvidovaniu „Metodovej“ cirkvi po jeho smrti. Pritom išlo len o centrálnu dvorcu.

25. Akú úlohu zohral Svätoplukov nástupca – syn Mojmir II.?

Odpoveď: Poslal posolstvo do Ríma, aby Svätá stolica obnovila cirkevnú provinciu. Prišlo posolstvo s 3 biskupmi, vysvätili 4 biskupov a jedného povýšili na arcibiskupa. Ten nastúpil do svojho sídla v meste Morava, druhý do Nitry, tretí do Krakova a štvrtý do pripojeného Veľkého Varadína. Potom pre východnú časť Nitrianskeho kniežatstva neskoršie zriadili biskupstvo v terajšej Spišskej Kapitule. Je o tom dosť listinných materiálov, a nemožno to poprieť (Ecclesia olim cathedratica).

Mnohí pochybujú o meste Morava. Nevedia, že biskupstvá a arcibiskupstvá sa spravidla zakladali v kráľovských a kniežacích mestách. Výnimočne v nových obchodných centrách. Všade museli vybudovať katedrálu a ďalší komplex budov.

Metod sa konečne vrátil z Ríma po vyslobodení od Nemcov do svojho arcibiskupského mesta Moravy („šiel v grad Moravu“). Tam mal svoj chrám a patričné budovy. A jedine tam na ostrove pri rieke Morave bolo vtedy **12 kostolov**. Nikde inde, len tam, ani na Slovensku či v pripojených krajoch (svedectvo sv. Nauma).

26. Aké boli osudy „Metodovej“ cirkvi po obsadení krajiny staromadžarskými kmeňmi?

Odpoveď: Vytvorila sa symbióza s domácim obyvateľstvom. Cirkev riadne fungovala až do zriadenia Uhorského kráľovstva. Nový kráľ Štefan začal zavádzať v krajine **latinský obrad**. Za to dostal z Ríma kráľovskú korunu. V diplomatickej hre bola jeho manželka – Nemka. Kráľ podriaďoval „Metodovu“ cirkev latinským biskupom. Kráľ nemal spočiatku dostatok kádrov pre latinský obrad. Povolával z cudziny. Neskoršie sa to vypomstilo v povstaní proti „latinikom“ na čele s veľmožom Vatom.

27. Zanikla „Metodova“ cirkev v Uhorsku?

Odpoveď: Nezanikla, len bola oslabená novou politikou. Kde zemepán chcel upevniť latinský obrad, nedovolil po smrti domáceho kňaza nastúpiť novému, a tak noví latinskí kňazi krstili deti gréckokatolíkov a vytvárali v ďalších generáciách latinských katolíkov. Robil to neskôr v 14. storočí kráľ Karol Róbert a jeho syn Ladislav. Na Vyšehradskej synode (1342) zrušil gréckokatolíckych benediktínov – gľagoľášov.

28. Prežila „Metodova“ cirkev v Uhorsku?

Odpoveď: Hej! Najmä v okrajových oblastiach, kde sa šľachta bála vzbúr a povstaní. Navyše **rímski pápeži „Metodovu“ cirkev v Uhorsku chránili**. Máme na to dostatok dôkazov. Pápež Gregor IX. pred Tatárskym vpádom nariadil uhorským latinským biskupom, aby si pre ňu menovali vikárov a nemiešali sa do záležitostí „starej“ cirkvi („ó hít“). Kráľ Bela IV. pápež napomenul, aby sa to robilo, ako Rím nariaďuje.

Roku 1243 po vpáde Tatárov Inocent IV. vydal bulu a v nej potvrdil staroslovenský jazyk ako liturgický. Odvolával sa v nej na Hadriána II. Roku 1521 Lev X. v bule kráľovi Ľudovítovi nariaďuje, aby biskupi latinského obradu stále mali pre gréckokatolíkov obradových vikárov. Navyše uvádza, že si všetko dal v Uhorsku prešetriť a zdôrazňuje, že grécka bohoslužba v staroslovenskom jazyku sa v Uhorsku slávila „ab antiquis“ – od starodávna. Olomúcky biskup Zdik na začiatku 12. storočia o sebe píše: „*Ja som 7. olomúcky biskup, ale len 4. latinský.*“ A nakoniec dôkaz z 19. storočia, keď v Pešti vyšiel vo východoslovenskom dialekte **Kalvínsky katechizmus** od superintendenta Imre Sárkány. V úvode jasne píše, že Kalvínska cirkev (Krescanye helyvetskej viri) pochádza v potiskom priestore zo „**starej viri**“ („ó hít“) a z „**ruskej viri**“ („orsz hít“).

Slováci a ich Latinská cirkev bola obnovená po skončení stavovských vojen (1711). Prežila aj reformy cisárovnej Márie Terézie a jej syna – spoluvládca Jozefa II. Podobne Slováci prežili aj obdobie tuhej maďarizácie, do ktorej sa pripojila aj značná časť duchovenstva všetkých cirkví v Uhorsku. Prežila aj školské zákony ministra školstva grófa Aponyiho, ktoré citelne obmedzili počet základných cirkevných škôl v Uhorsku.

Slovenský národ prežil aj Masarykovu ČSR, ktorá bola zameraná na počesťenie Slovákov a obmedzovanie Cirkvi. Táto I. ČSR bola len stupňom pre Slovákov pri dosahovaní samourčenia. Židovská otázka bola nám vnútená Veľkonemeckou ríšou. Postihlo to takmer celú Európu. Prezident ThDr. Jozef Tiso udeľovaním

výnimiek pre židovských špecialistov zachránil okolo 30 tisíc Židov. Po zistení, že časť Židov v poľskom Osvienčime a v Brezinke zabíjajú plynom, slovenská vláda zrušila odvoz Židov a zriadila v Seredi a v Novákoch rodinné pracovné tábory so základnými a učňovskými remeselníckymi dielňami. Dostávali štátne objednávky.

Obnovenie ČSR roku 1945 zo strany Prahy bolo obmedzovaním Slovenska. Bratislava nebola uznaná za hlavné mesto Slovenska. Ostala len krajským mestom. Predstavitelia – nekomunisti zo SNP boli po februári 1948 pozbavení funkcií a časť postupne putovala do pracovných táborov (uránové a uhoľné bane, pevnosti Leopoldov, Ilava, Mírov, Pankrác). Až vo väzení definitívne pochopili, že v spolupráci s ilegálnou Komunistickou stranou Slovenska boli len „užitočnými hlupákmi“ („poľeznyje duraki“ - Leninov termín!!!).

Vznik II. Slovenskej republiky roku 1993 umožnil nový samostatný rozvoj Slovenska, aj keď privatizáciou strategických podnikov štát prišiel o miliardy eur do štátneho rozpočtu.

Legislatívne máme na Slovensku dve latinské arcibiskupstvá a jedno gréckokatolícke arcibiskupstvo (Trnava-Bratislava, Košice, Prešov).

Na záver: Tvrdenie v liste Moravanov „apoštolikovi“ (pápežovi), že **naši predkovia prijali vieru od svätého Petra**, je potvrdené v liste pápeža Jána VIII. Svätoplukovi zo 14. júna 879: *„Keďže však máte pochybnosti o pravej viere, ako sme sa dozvedeli zo správy vášho kňaza Jána, ktorého ste k nám vyslali, napomíname vás, milých, aby ste (všetko) tak zachovávali, tak verili, ako sa svätá rímska cirkev rímska od samého kniežat'a apoštolov naučila, zachovávala a bude zachovávať až do konca sveta, a po celom svete denne rozsieva slová svätej viery a semä správneho hlásania (slova božieho) a ako naši predkovia čiže svätí predstavení Apoštolskej stolice, ako viete, od začiatku učili vašich rodičov.“* To isté tvrdí Ján X. roku 925 dalmátskemu kráľovi Tomislavovi.

xxx

Latinské príslovie vraví: „**Finis coronat opus!**“ Len šťastný koniec vecí je tou pravou korunou.

Anton Semeš